

Uppföljning av ELSÄK- FS 2019:1 gällande utfasning av äldre stickproppar till taklampor

Sammanfattning

Sedan april 2019, efter en 10 år lång övergångsperiod, gäller nya EU-gemensamma regler för stickproppar och uttag till taklampor i och med införandet av DCL uttag och stickproppar. Äldre lampproppar utförda enligt standard SS 428 08 31 får enligt föreskriften ELSÄK-FS 2019:1 endast säljas som separata produkter för utbyte på befintliga armaturer. Syftet med insatsen var att kontrollera huruvida branschen följer dessa regler samt att vid behov informera om gällande krav.

Under våren 2026 genomförde Elsäkerhetsverket därför en marknadskontrollinsats som omfattade 14 produkter som går att hitta i både fysiska butiker och via e-handel. Urvalet fokuserades huvudsakligen på kända aktörer där konsumenter sannolikt handlar. Kontrollen innefattade produkter där den äldre lampproppen var förmonterad, till exempel på sladdställ eller lampupphängning.

Insatsen har resulterat i en hög regelefterlevnad efter dialog. I samtliga 14 fall valde företagen att frivilligt sluta sälja de berörda produkterna efter att ha informerats om regelverket. Eftersom de granskade företagen hör till branschens största, fick insatsen stor effekt på antalet produkter som togs bort från marknaden.

Sammanfattningsvis visar insatsen att de flesta armaturer idag säljs utan monterad stickpropp och att övergången till den nya DCL-standarden har haft god effekt. Det finns dock fortfarande ett visst behov av informationsinsatser, då det tycks råda viss osäkerhet kring regler för tillfällig belysning, såsom "målarlampor". Då många hushåll i Sverige fortfarande har den äldre typen av takuttag kan konsumenter även fortsättningsvis köpa den äldre lampproppen som lös reservdel.

1 Bakgrund

I samband med produktanmälningar och marknadskontroll har det uppmärksammats att lampproppar utförda enligt svensk standard SS 428 08 31 utgåva 4, saluförs i olika sammanhang där de inte får. Enligt Elsäkerhetsverkets föreskrifter ELSÄK-FS 2019:1 får dessa lampproppar endast sättas på marknaden som separata produkter, med eller utan sladd, och enbart för utbyte på befintlig ljusarmatur. Anledningen till föreskrifternas krav är att det sedan 1 april 2019 gäller nya EU-gemensamma regler för stickproppar och uttag till taklampor i och med införandet av DCL uttag och stickproppar. Det är en standard som gäller inom hela EU vilket gynnar den inre marknaden. Utfasningsperioden har pågått sedan 2009. Mot denna bakgrund bestämde sig Elsäkerhetsverket för att följa upp hur dessa produkter säljs. Syftet med uppföljningen har varit att säkerställa att lampproppar enligt SS 428 08 31 utgåva 4 inte saluförs i strid med gällande föreskrifter. Ett annat syfte har varit att informera berörda aktörer om regelverket.

2 Syfte och mål

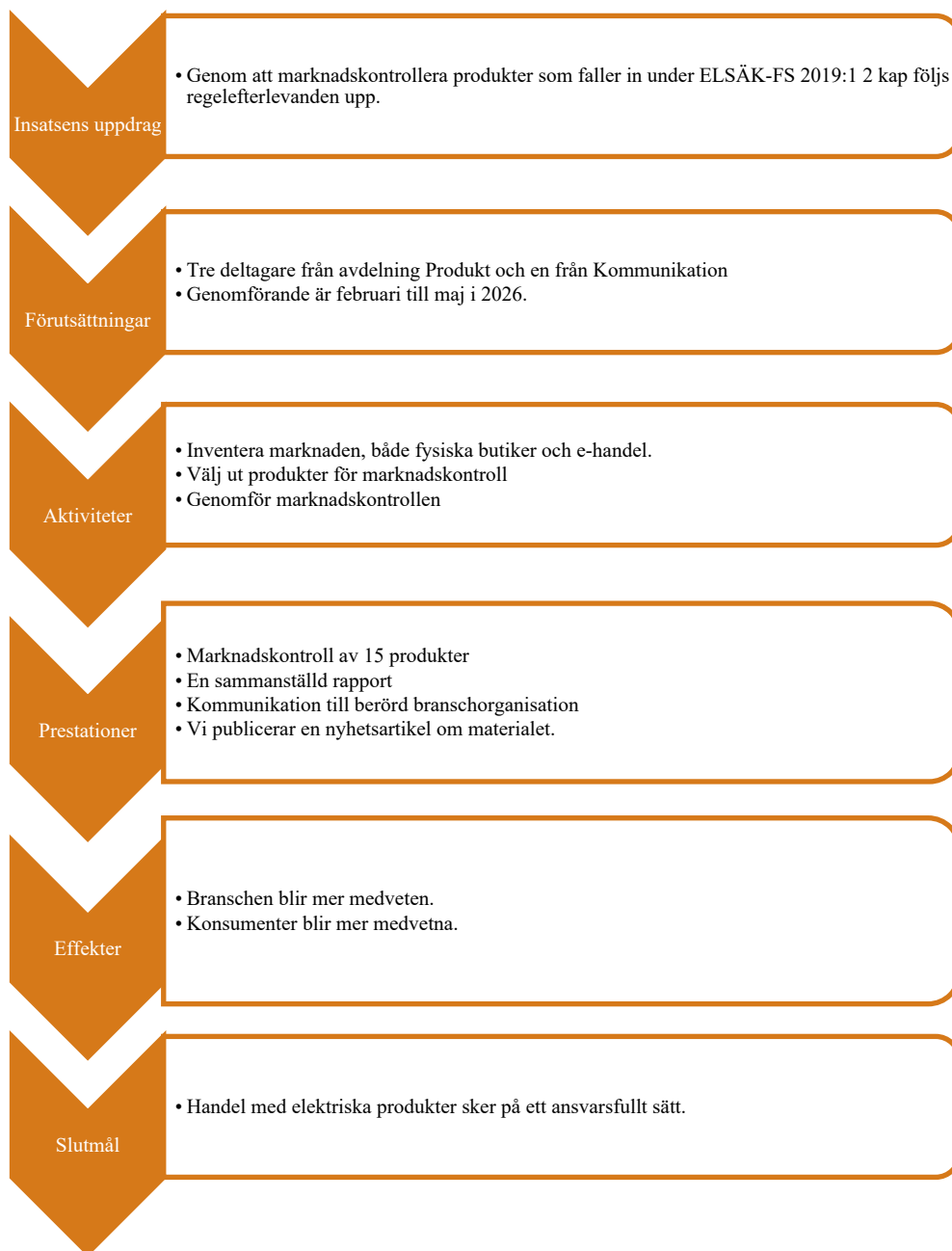
Syftet med den här marknadskontrollinsatsen har varit att se hur lagstiftningen rörande de äldre lampkontakterna efterlevs av branschen, samt att informera bransch och konsumenter om gällande krav.

Målet med insatsen är att stärka regelefterlevnaden inom belysningsbranschen genom att:

- Genomföra marknadskontroll av cirka 15 produkter med fokus på lagkrav.
- Publicera en informativ nyhet som når både branschaktörer och konsumenter.
- Etablera aktiv kommunikation med belysningsbranschen, inklusive försäljningsställen, för att sprida kunskap och främja dialog.
- Sammanställa resultatet av insatsen i en rapport som vid behov kan ligga till grund för framtida insatser.

3 Effektkedja

Den effekt som tydligast kommer av denna insats är att handeln med elektriska produkter sker på ett ansvarsfullt sätt.

4 Metod

Insatsen har genomförts enligt nedanstående metod:

1 Inventering av marknaden

Genomgång av produktanmälningar och genomlysning av de mest kända aktörerna på marknaden. Både e-handel och i fysisk butik.

2 Dokumentation av produkter

Dokumentering av produkter och produkterbudanden genom skärmdumpar, foton med mer. Om ett online-erbjudande, dokumenterades den ekonomiska aktörens kontaktuppgifter.

3 Genomförande av marknadskontroll

Marknadskontroll genomfördes med grund i rutinen för dokumentationskontroll. En informationstext togs fram som upplyste om reglerna kring stickproppar. Parterna gavs möjlighet att yttra sig över Elsäkerhetsverkets utredning och meddela huruvida produkten var lagligen saluförd i annat land.

Den gemensamma texten som kommunicerades till samtliga parter löd:

” Detaljerade bestämmelser om stickproppar och uttag för allmänbruk finns reglerade i Elsäkerhetsverkets föreskrifter ELSÄK-FS 2019:1. Av 2 kap. 2 § framgår att stickproppar och uttag ska vara utförda enligt och uppfylla kraven i någon av de standarder som anges i bilaga 1 i föreskrifterna ELSÄK-FS 2019:1, samt vara certifierade mot kraven. Lampproppar utförda enligt SS 428 08 31 utgåva 4 får dock endast sättas på marknaden som separata produkter med eller utan sladd, för utbyte på befintlig ljusarmatur.”

5 Urval

Urval av produkter och aktörer skedde på följande sätt:

- ända försäljningsställen med fysiska butiker där det är högst sannolikt att konsumenter handlar.

Enligt sökresultat på sökmotorer. Här kunde vi nå bolag aktiva på nätet. En undersökning på nätet visar att produkttypen inte fanns på kända utomeuropeiska marknadsplatser, vilken troligen beror på att produkt typen främst varit använd på den svenska marknaden.

Exempel på produkttyper som ingick i insatsen. Äldre lamppropp i ena ände och lamphållare i andra.

Exempel på produkttyper som **inte** ingick i insatsen. Stickpropp (flat eller jordad) och lamphållare i andra änden.

6 Resultat och diskussion

Målet var att genomföra marknadskontroll av cirka 15 produkter med fokus på säkerhet och lagkrav. I slutänden kontrollerades 14 produkter, då en av produkterna visade sig vara dubblett. I samtliga ärenden valde parten att på frivillig väg sluta sälja produkten.

En del ekonomiska aktörer kommer att omarbeta de berörda produkterna och tillhandahålla dem utan den äldre stickproppen. Den omarbetade produkten kommer att behöva få en ny unik typbeteckning då den är att betrakta som en ny produkt eftersom den utsatts för en väsentlig förändring.

I några ärenden har en del frågor kommit in, exempelvis om det går att använda den här typen av äldre stickpropp på produkter som en dast används tillfälligt, så kallad ”målarlampa” eller ”reoveringslampa”. Det är inte tillåtet och visar att det fortfarande finns ett informationsbehov. Det ger att vi fortfarande har en viss informationsinsats att genomföra.

Insatsen har ändå bidragit till att etablera en aktiv kommunikation med belysningsbranschen, inklusive försäljningsställen, och spriditkunskap om regelverket. En nyhet kommer även att skickas ut i Elsäkerhetsverkets nyhetsbrev, ett nyhetsbrev som når både branschaktörer och konsumenter.

De aktörer som vi haft ärenden med bedöms vara bland de största i branschen. Det har gett en bra effekt på antalet produkter som tagits bort från marknaden.

7 Slutsats

De flesta armaturer säljs idag utan monterad stickpropp. Det är bara i fåtalet fall som den äldre stickproppen sålts monterad på armaturer. Den regeländring som gjorts med avseende på DCL förefaller därmed ha haft god effekt.

Konsumenter som har behov av den äldre stickproppen kan fortfarande köpa denna lös, vilket är tillåtet enligt den plan som sattes för övergången. Det ger en proportionerlig övergång från den äldre stickproppen till den nya.

Insatsen har haft en bra effekt på marknaden på så sätt att samtliga produkter har slutats sälja på frivillig väg.

Vad gäller information som finns idag på Elsäkerhetsverkets webbplats bedömer vi att den bör uppdateras för att förtydliga hur man får och inte får sälja den äldre stickproppen för lampor.

8 Ärenden i insatsen

Dnr	Företag	Varumärke	Modell
26EV1531	Kjell & Co	Okänd	39485
26EV1551	Jula AB	Anslut	402229
26EV1553	Bright 1-2-3 Lighting AB	Lampsladdar.se	EM8080001209
26EV1555	Vestel AB	Okänd	7902791
26EV1556	HORNBACH Byggmarknad AB	Okänd	5150081
26EV1402	Lampan Sweden AB	Frinab	1,00999E+11
26EV1403	Malmbergs	Malmbergs	Lampupphäng
26EV1405	Thomee Gruppen AB	Bårebo	Lampupphäng E27
26EV1406	Gelia	Gelia	Lampupphäng E27
26EV1476	ELBUTIK Scandinavia AB	Ej angivet	Lampupphäng, art.nr. 360116A
26EV1481	Markslöjd AB	Markslöjd	Sladdställ, art.nr. 1517206
26EV1530	Armatrhantverk AB	Armatrhantverk	Förlängningsarm Långe Jan, art.nr. 5002
26EV1804	Emmlight AB	Emmlight	Lampupphäng E27 vit
26EV1806	Amiga AB	Valux	Lampupphäng, art.nr. 360104